

Kun laki pettää: Perhe, pelko ja 7. lokakuun juuret

9. heinäkuuta 2025 mennessä Israelin ja Palestiinan välinen konflikti on synkkä osoitus valtion rankaisemattomuuden ja kansainvälisen halvaantumisen seurauksista. Tässä vastuuvollisuuden tyhjiössä on syntynyt epätoivoisia tekoja – tekoja, joita eivät aja pelkästään ideologia, vaan alkukantainen vaisto suojella perhettä. Israelin laajamittainen hallinnollisen pidätyksen käyttö, jota leimaavat dokumentoidut kidutukset ja lasten hyväksikäyttö, jatkuu suorassa ristiriidassa kansainvälisen oikeuden kanssa. Silti kansainvälinen yhteisö on tehnyt vähän sen pysäyttämiseksi. Tämä essee väittää, että 7. lokakuuta 2023 tapahtuneet kaappaukset – jolloin 251 henkilöä vietiin Gazaan – eivät olleet satunnaisia julmuuksia, vaan ennakoitavissa oleva seuraus järjestelmällisestä epäoikeudenmukaisuudesta. Ne syntyivät psykologisesta ja poliittisesta todellisuudesta, jossa laki ei tarjonnut suojaa, ja epätoivo muuttui aseeksi.

Vaikka näitä lainvastaisia tekoja ei hyväksytä, niiden juurien ymmärtäminen vaatii koko kontekstin tarkastelua: oikeusjärjestelmä, joka on suunniteltu murskaamaan, kansainvälinen yhteisö, joka ei halua puuttua asiaan, ja yleinen vanhemmuuden vaisto, joka laukeaa joukkovangitsemisen ja hyväksikäytön myötä. Kuten vuoden 1997 elokuvassa *Executive Target* dramatisoitiin, jossa mies pakotetaan terroristiseen juoneen pelastaakseen vaimonsa, läheisiin kohdistuva uhka ohittaa tavanomaisen moraalin. Kun institutionaalinen oikeus pettää, tästä vaistosta tulee sekä selitys että varoitus.

Israelin oikeudelliset rikkomukset: Pidätys kollektiivisena rangaistuksena

Vuosikymmenten ajan Israel on ylläpitänyt hallinnollisen pidätyksen järjestelmää, joka sallii palestiinalaisten vangitsemisen ilman syytteitä tai oikeudenkäyntiä, usein määrittelemättömiksi ajoiksi ja salaisiin todisteisiin perustuen. Nämä vuodesta 1967 lähtien voimassa olleet käytännöt ovat selviä rikkomuksia neljännen Geneven sopimuksen (artiklat 64–66) ja Kansalaisyhteisöoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (artiklat 9 ja 14) suhteen.

Vuoden 2024 puoliväliin mennessä yli 9 500 palestiinalaista oli Israelin säilössä, ja lokakuusta 2023 lähtien on raportoitu ainakin 53 kuolemantapausta pidätyksissä – monet liittyvät kidutukseen, Amnesty Internationalin mukaan. Jopa 14-vuotiaita lapsia on подверггattu seksuaaliseen nöyryytykseen, pahoinpitelyyn ja psyykkiseen hyväksikäyttöön. Nämä eivät ole yksittäisiä ylilyöntejä; ne ovat järjestelmällisen koneiston piirteitä, joka käyttää pidätystä aseena koko väestöä vastaan.

Tämä pakottamisen, tukahduttamisen ja kontrollin strategia muistuttaa panttivangin ottamista, kuten se on määritelty vuoden 1979 kansainvälisessä panttivangin ottamista koskevassa sopimuksessa. Sotilastuomioistuinten 99,7 prosentin tuomioasteella oikeudellinen turva on pelkkä illuusio. Tässä kontekstissa palestiinalaisperheitä ei suojele laki – sitä käytetään heidän vainoamiseensa. Itse oikeudellinen kehys on muuttunut hallinnan mekanismiksi, joka muistuttaa historiallisia tapauksia, joissa valtion lakia käytettiin julmuuksien oikeuttamiseen, kunnes ulkoinen voima haastoi sen.

Kansainvälinen osallisuus: Suojelun epäonnistuminen

Huolimatta laajasta dokumentaatiosta YK:n elimiltä, ihmisoikeusjärjestöiltä ja kansainvälisiltä tarkkailijoilta, maailma on epäonnistunut toiminnassa. Merkittäviä pakotteita, kansainvälisiä syytteitä tai diplomaattisia toimenpiteitä ei ole toteutettu Israelin pitämiseksi vastuullisena pidätysjärjestelmästä. Suojeluvastuu (R2P), joka vahvistettiin YK:n maailmannäyttämöllä vuonna 2005, velvoittaa kansainvälisen yhteisön puuttumaan peliin, kun valtiot eivät kykene estämään rikoksia ihmisyyttä vastaan. Tässä tapauksessa toimeenpano on kuitenkin ollut poissa.

Vuosien 2023 ja 2025 väliset tulitaukojen kautta välitetyt vankienvaihdot – erityisesti 135 vangin vapauttaminen – osoittavat, että poliittinen tahto voi muuttaa tuloksia. Nämä hetket ovat kuitenkin olleet harvinaisia poikkeuksia välinpitämättömyyden normista. Kuten YK:n yleiskokouksen vuoden 2025 keskusteluissa vahvistettiin, maailma ei ole täyttänyt velvollisuuttaan ylläpitää R2P:tä. Samaan aikaan Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) hitaasti etenevät tutkimukset eivät ole tuottaneet toimeenpantavia toimia. Palestiinalaiset ovat jääneet loukkuun rankaisevan miehitysvallan ja kansainvälisen yhteisön välille, joka kääntää katseensa pois.

Tämä hiljaisuus mahdollistaa väärinkäytökset. Se muistuttaa kansainvälisen yhteisön aiempia epäonnistumisia – Ruandasta Bosniaan – joissa oikeudelliset normit olivat selkeitä, mutta niiden noudattamiseen ei ollut tahtoa. Kuten näissä tragedioissa, Israelin pidätysjärjestelmälle myönnetty rankaisemattomuus vaatii tilintekoa.

Suojeluvaisto: Laittomien järjestelmien ja psykologisten laukaisijoiden vaikutus

Kun laki romahtaa, vaisto ottaa vallan. Tarve suojella omia lapsia on yksi voimakkaimmista inhimillisistä impulsseista, joka on evoluution kautta sisäänrakennettu. Vuonna 2024 julkaistu tutkimus *Nature Reviews Psychology* -lehdessä osoittaa, että vanhemmallinen investointi on biologisesti yhteydessä selviytymisstrategioihin eri lajeilla. Uhkat lapsille laukaisevat syviä neurologisia reaktioita – pelkoa, aggressiota, epätoivoa – erityisesti kun nämä uhkat ovat jatkuvia ja ratkaisemattomia.

Vuoden 2023 tutkimus *Journal of Traumatic Stress* -lehdessä korostaa tätä yhteyttä entisestään ja paljastaa, kuinka kollektiivinen trauma ja avuttomuus voimistavat reaktiivista aggressiota. HubPages-artikkeli "Vaisto – Synnymmekö suojeluvaiston kanssa?"

(päivitetty 2024) vertaa tätä "äitikarhu"-refleksiin, universaaliin ilmiöön, joka ohittaa sosiaaliset ja oikeudelliset normit, kun läheiset ovat vaarassa.

Tämä todellisuus on dramatisoitu elokuvassa *Executive Target* (1997), jossa stunt-kuljettaja pakotetaan osallistumaan kaappausjuoneen sen jälkeen, kun hänen vaimonsa on otettu panttivangiksi. Perheenjäsenen kohdistuva uhka pakottaa hänet tekoihin, joita hän ei muuten koskaan harkitsisi. Tämä tarina, vaikka onkin fiktiivinen, heijastaa monien palestiinalaisperheiden kokemusmaailmaa. Yli 9 500 vangitun – mukaan lukien lapset – vuoksi palestiinalaisyhteisöt elävät jatkuvassa menetyksen, hyväksikäytön ja kuoleman pelossa.

Tällaisessa ympäristössä halu kostaa, vaihtaa panttivankeja panttivankeihin, muuttuu paitsi rationaaliseksi myös väistämättömäksi. Vuoden 2011 vankienvaihto – 1 027 palestiinalaista yhtä israelilaista vankia vastaan – osoitti, että lainvastainen painostus tuottaa tuloksia. Oikeuden puuttuessa epätoivosta tulee strategia. Lokakuun 7. päivää 2023 on tarkasteltava tässä valossa: epätoivoisena tekona, jota muovasivat järjestelmällinen pidätys, kansainvälinen hylkääminen ja ylivoimainen vaisto suojella omia.

Valikoivan suuttumuksen tekopyhyys

Lainvastaisten reaktioiden tuomitseminen ilman niiden aiheuttamien väärinkäytösten kohtaamista ei ole vain tekopyhää – se on vaarallista. Se ylläpitää moraalista kaksoisstandardia, jossa valtion väkivalta on laillista ja näkymätöntä, kun taas reaktiivinen väkivalta on rikollista ja tuomittavaa. Tämä epätasapaino murentaa kansainvälisen oikeuden legitimitettä itsessään.

Logiikka on yksinkertainen: jos oikeudenmukaisuuden ylläpitämiseen tarkoitetut instituutiot epäonnistuvat, ihmiset löytävät muita keinoja. Kuten *Executive Targetin* päähenkilö valitsee laittoman toiminnan, kun kukaan muu ei pelasta hänen vaimoaan, sorretut yhteisöt toimivat, kun heidän perheensä ovat kohteena eikä korjaavaa oikeutta ole jäljellä. Tämä ei ole oikeutus – se on syyn diagnoosi.

Historia opettaa, että todellinen vastuu kohdistuu järjestelmiin, ei oireisiin. Nürnbergin oikeudenkäynnit eivät alkaneet syyttämällä epätoivoisia saksalaisia kansalaisia; ne purkivat rankaisemattomuuden rakenteet. Väkivallan kierteen lopettamiseksi Palestiinassa kansainvälisen yhteisön on puututtava juurisyyhyn: Israelin ja sen sotilaallis-oikeudellisen koneiston järjestelmällisiin rikkomuksiin.

Johtopäätös: Lopeta väärinkäytökset tai odota epätoivoisia

Israelin hallinnollinen pidätysjärjestelmä, joka on rakennettu laillisuuden varjolla ja ylläpidetty väkivallalla, edustaa räikeää kansainvälisen oikeuden rikkomusta. Kansainvälisen yhteisön jatkuva epäonnistuminen omien ihmisoikeusstandardien – R2P:n tai ICC:n mandaattien – toimeenpanossa on luonut tyhjiön, jossa perheen suojeluvaistosta tulee poliittinen ase.

Lokakuun 7. päivä ei ollut väistämätön, mutta se oli ennakoitavissa. Kun oikeudelliset järjestelmät romahtavat, vanhimmat vaistot säilyvät. Sen sijaan, että tuomitsemme epätoivoiset ja suojellemme mahtavia, maailman on kohdattava tämän konfliktin ytimessä olevat rakenteelliset epäoikeudenmukaisuudet.

Israelin pidätysjärjestelmän lopettaminen, kansainvälisen vastuuvollisuuden toimeenpano ja luottamuksen palauttaminen lakiin eivät ole vain oikeudellisia välttämättömyyksiä – ne ovat ainoa tie tulevan epätoivon estämiseksi. Kunnes tämä tapahtuu, rankaisemattomuuden ja reaktiivisen väkivallan kierto jatkuu, ajettuna pelolla, traumalla ja kestäväällä vaistolla suojella sitä, mikä on tärkeintä.